

Ukazatele mléčné užitkovosti koz v ČR za poslední období**Ladislav Štolc, Lenka Nohejlová, Jan Maxa***Katedra chovu skotu a mlékařství, AF, ČZU v Praze*

Je všeobecně známo, že kozí mléko je z hlediska výživového velmi hodnotnou potravinou. Ve srovnání s mlékem kravským má některé přednosti, ale i nedostatky. Obsah kaseinu je podobný u obou mlék, ale liší se zastoupením jednotlivých kaseinových frakcí. Hladina alfa s₁ kaseinu, který je hlavním proteinem v kravském mléce, je v kozím mléce malá nebo nulová. Hlavní kaseinová frakce v kozím mléce je beta kasein. Tento rozdíl ve složení bílkovin pravděpodobně přispívá k nižší tepelné stabilitě kozího mléka a k dalším odlišnostem ve srovnání s mlékem kravským.

Význam kozího mléka v lidské výživě by neměl být proto nijak zpochybňován ani zveličován. Výrobky z kvalitního kozího mléka jsou v každém případě na našem i zahraničním trhu žádané, a to nejen pro svoji výživovou hodnotu, ale i pro zlepšení jídelníčku všech skupin obyvatelstva.

Výroba kozích sýrů je uskutečňována na farmách. V ČR není mlékárna, která by zpracovávala kozí mléko.

Od roku 1994, kdy jsme zaznamenali určitou stagnaci, se početní stavy koz v ČR v kontrole užitkovosti opět snížily, stejně jako celkové početní stavy koz. Oproti 3.310 kusům (1994) je v současnosti evidováno v KU jen 2443 ks. Z tohoto počtu tvoří 74% plemeno Koza bílá ušlechtilá, 20% Hnědá ušlechtilá, zbývajících 6% připadá na ostatní plemena koz (anglonubijská, burská, kašmírová, mohérová a kříženci). Proti roku 2000 klesl podíl plemene Bílá ušlechtilá o 4%, naopak o 6% stouply početní stavy Hnědé ušlechtilé.

Vývoj početních stavů koz v KU

Rok	Koza bílá ušlechtilá ks	Koza hnědá ušlechtilá ks	Početní stavy koz v ČR celkem ks
2000	1783	356	27.989
2001	1735	417	24.764
2002	1823	458	12.181
2003 (předpokl.)	1850	500	12.500

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR

Produkci mléka lze považovat za stagnující, případně velmi mírně klesající. Podle výsledků kontroly užitkovosti dosahuje Bílá ušlechtilá v průměru 834 kg mléka za laktaci, lepší výsledky můžeme pozorovat u plemene Hnědá ušlechtilá koza.

Množství nadojeného mléka za laktaci

Rok	Koza bílá ušlechtilá kg mléka	Koza hnědá ušlechtilá kg mléka
2000	830	894
2001	865	841
2002	807	881
průměr	834	872

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR

Klesající tendenci má v posledních letech množství nadojeného tuku za laktaci.

Množství nadojeného tuku za laktaci

Rok	Koza bílá ušlechtilá		Koza hnědá ušlechtilá	
	% tuku	kg tuku	% tuku	kg tuku
2000	3,66	30,4	3,94	35,2
2001	3,45	29,8	3,70	31,1
2002	3,36	27,2	3,57	31,5
průměr	3,49	29,1	3,74	32,6

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR

Obsah bílkovin zůstává v podstatě na stejné úrovni u obou plemen.

Rok	Koza bílá ušlechtilá		Koza hnědá ušlechtilá	
	% bílk.	kg bílk.	% bílk.	kg bílk.
2000	2,79	23,3	2,76	24,7
2001	2,82	24,4	2,67	22,5
2002	2,91	23,5	2,80	24,7
průměr	2,84	23,7	2,74	24,0

Pramen: Svaz chovatelů ovcí a koz ČR

Vzhledem k tomu, že pro výrobu sýrů je zejména v poslední době kladen důraz na vyšší obsah bílkovin v mléce, je fakt, že i přes klesající ukazatele produkce kozího mléka v posledních letech zůstává procento bílkovin na stejné úrovni, nutno hodnotit jako pozitivní a zodpovědný přístup chovatelů koz, jejichž snahou je prosadit se na trhu kvalitními a konkurenceschopnými výrobky.